

RĪGAS DOMES
LABKLĀJĪBAS
DEPARTAMENTS

DEINSTITUCIONALIZĀCIJA: RĪGAS PAŠVALDĪBAS PIEREDZE

Rīgas domes Labklājības departamenta
Sociālās pārvaldes priekšnieks,
Direktora vietnieks
Mārtiņš Moors

DEINSTITUCIONALIZĀCIJA

Deinstitucionalizācija (DI) ir pakalpojumu sistēmas izveide, kas sniedz cilvēkam, kuram ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai spētu dzīvot dzīvesvietā un ģimeniskā vidē.

DI ir jānovērš situācija, ka cilvēkam ir jāpārceļas uz dzīvi ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, jo nav pieejams nepieciešamais atbalsts dzīvesvietā jeb sabiedrībā balstīti pakalpojumi.

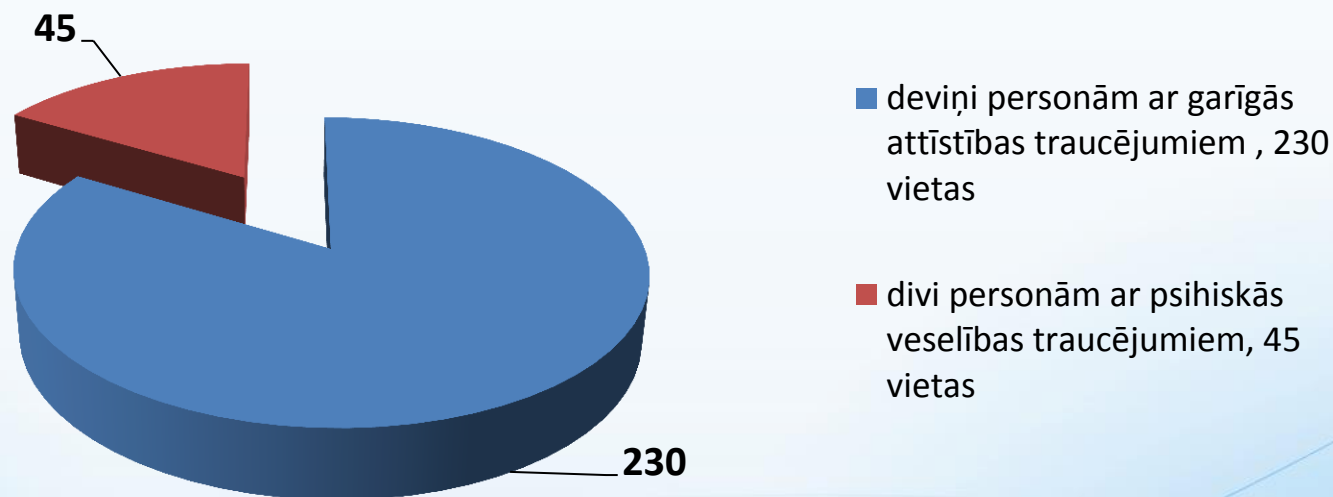
Sabiedrībā balstīti pakalpojumi ir pakalpojumi, kas personai sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju dzīvot mājās, bērniem - augt ģimeniskā vidē.

Rīgas pilsētas pašvaldībā sabiedrībā balstīti pakalpojumi pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem

Dienas aprūpes centra pakalpojums personām ar garīga rakstura traucējumiem

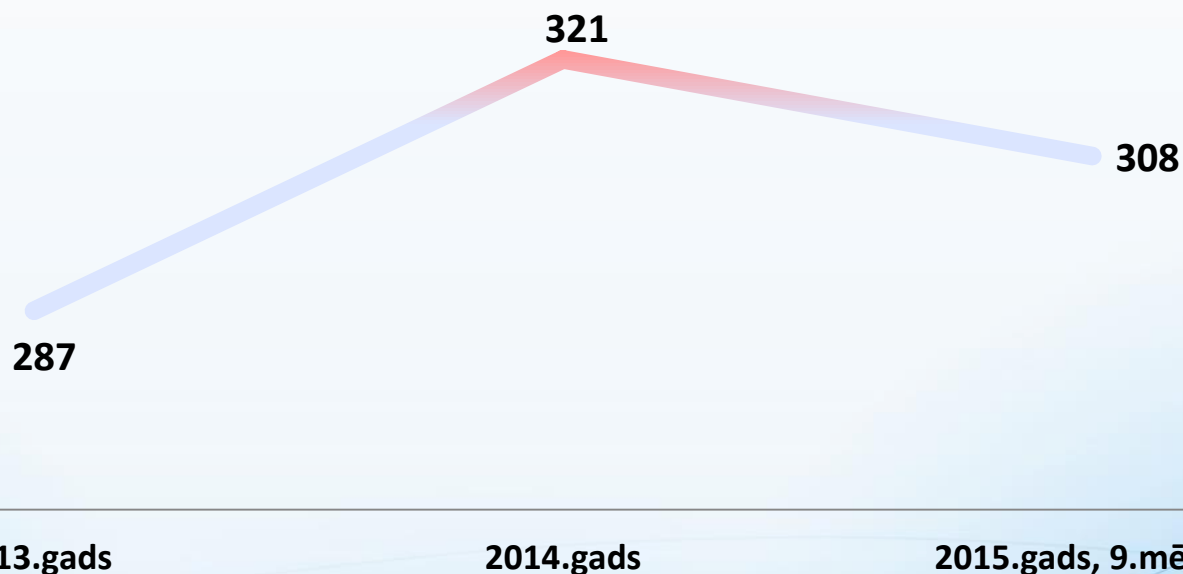
No Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta tiek finansētas **275 vietas**,
t.i. **11 DAC**, t.sk.:

Rīgā ir **11 DAC (275 vietas)**, **9** no tiem personām ar garīgās attīstības traucējumiem (**230 vietas**), **2** personām ar psihiskās veselības traucējumiem (**45 vietas**). 2014.gadā salīdzinoši ar 2013.gadu ir palielinājies pašvaldības finansēto vietu skaits DAC pakalpojumam par **28** vietām, jo **no 2014.gada novembra darbību uzsāka divi DAC personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem. DAC pakalpojumu nodrošina 6 līgumorganizācijas.**

Dienas aprūpes centra pakalpojuma personām ar garīga rakstura traucējumiem tendences

Faktiski saņēma pakalpojumu

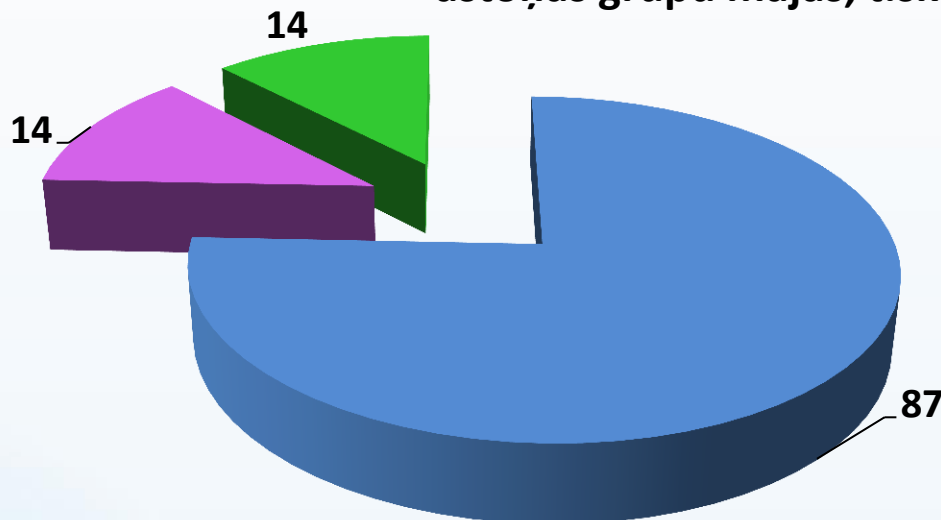
2013.gadā DAC pakalpojumu faktiski saņēma 287 personas, 2014.gadā saņēma 321 personas, savukārt 2015.gada 9 mēnešos pakalpojumu saņem 308 personas.

Palielinoties vietu skaitam, 2014.gadā DAC pakalpojumu saņēma par 34 personām jeb 12% vairāk nekā 2013.gadā.

Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums personām ar garīgā rakstura traucējumiem (1)

No Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta finansētas 115 vietas, t.i.

astoņas grupu mājas, t.sk.:

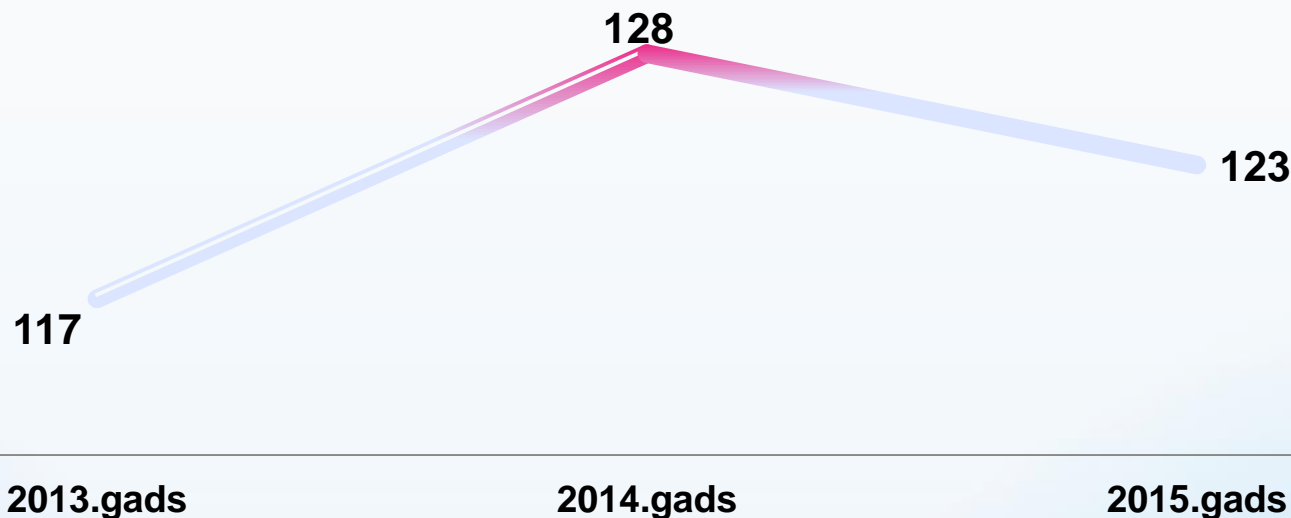
- sešas grupu mājas (dzīvokļi) personām ar vidēji smagiem garīga rakstura traucējumiem, 87 vietas
- viena grupa māja (dzīvoklis) personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, 14 vietas
- no 03.11.2014. viena grupu māja (dzīvoklis) personām ar garīga rakstura traucējumiem (psihiskām saslimšanām), 14 vietas

Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotāji grupu mājās (dzīvokļa) pakalpojumu saņem **8 grupu mājās (dzīvokļos) personām ar garīga rakstura traucējumiem, kopā 115 vietas, t.sk. 1 grupa māja (dzīvoklis) personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem (14 vietas) un 1 grupu māja (dzīvoklis) personām ar garīga rakstura traucējumiem (psihiskām saslimšanām) (14 vietas).** **Septiņas grupu mājas (dzīvokļi) atrodas Rīgā (113 vieta), viena - ārpus Rīgas lauku vidē (2 vietas).** Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojumu nodrošina 6 līgumorganizācijas.

Regulāri ir pieprasījums pēc grupu dzīvokļa personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem pakalpojuma – rindā uz 30.09.2015. bija **23 personas, t.sk. 15 personas ar smagiem garīga rakstura traucējumiem.**

Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums personām ar garīgā rakstura traucējumiem (2)

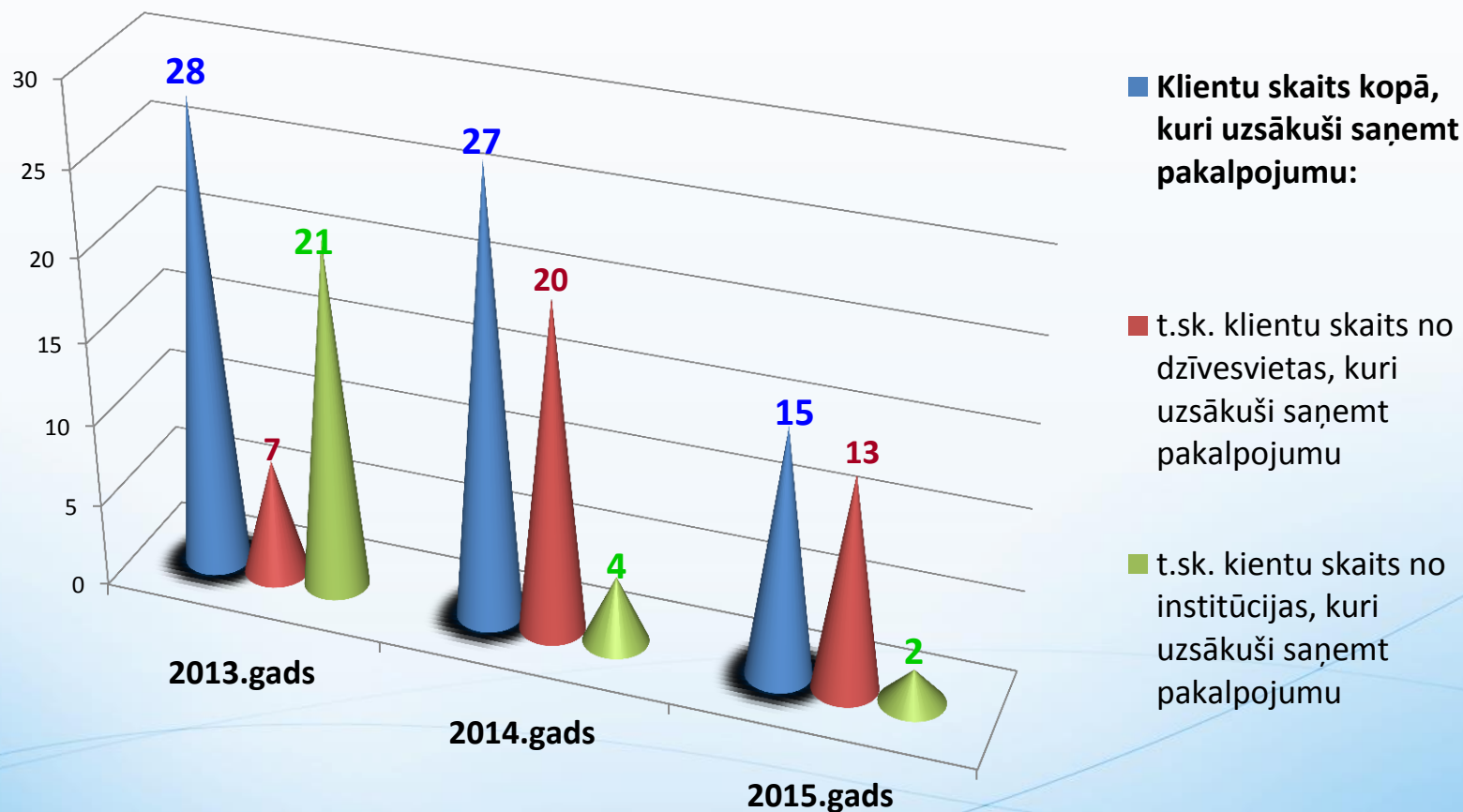
Faktiski saņem pakalpojumu

2013.gadā grupu mājās (dzīvokļa) pakalpojumu faktiski saņēma **117 personas**, **2014.gadā** saņēma **128 personas** jeb **par 9%** (11 personām) **vairāk nekā 2013.gadā**, savukārt **2015.gada 9 mēnešos** pakalpojumu saņem **123 personas**.

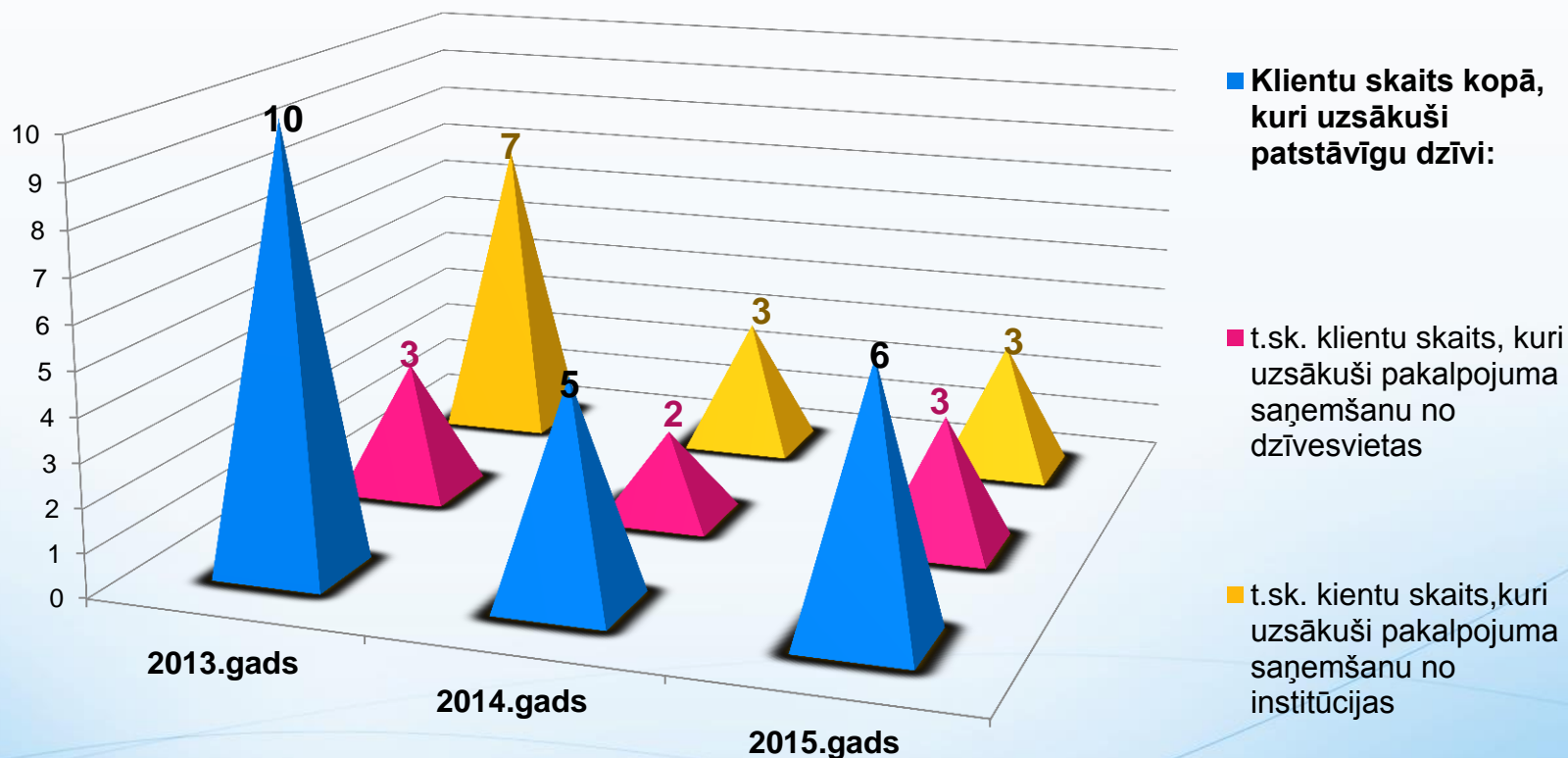
2014.gadā salīdzinoši ar **2013.gadu** ir **palielinājies** pašvaldības finansēto vietu skaits grupu dzīvokļa pakalpojumam **par 14 vietām**, jo no 03.11.2014. darbību uzsāka jauns grupu dzīvoklis personām ar garīga rakstura traucējumiem (psihiskām saslimšanām).

Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma attīstības tendences (1)

2013.gadā grupu mājās (dzīvokļa) pakalpojumu uzsāka saņemt **28 personas**, **2014.gadā** uzsāka saņemt **27 personas**, savukārt **2015.gada 9 mēnešos** **15 personas**.

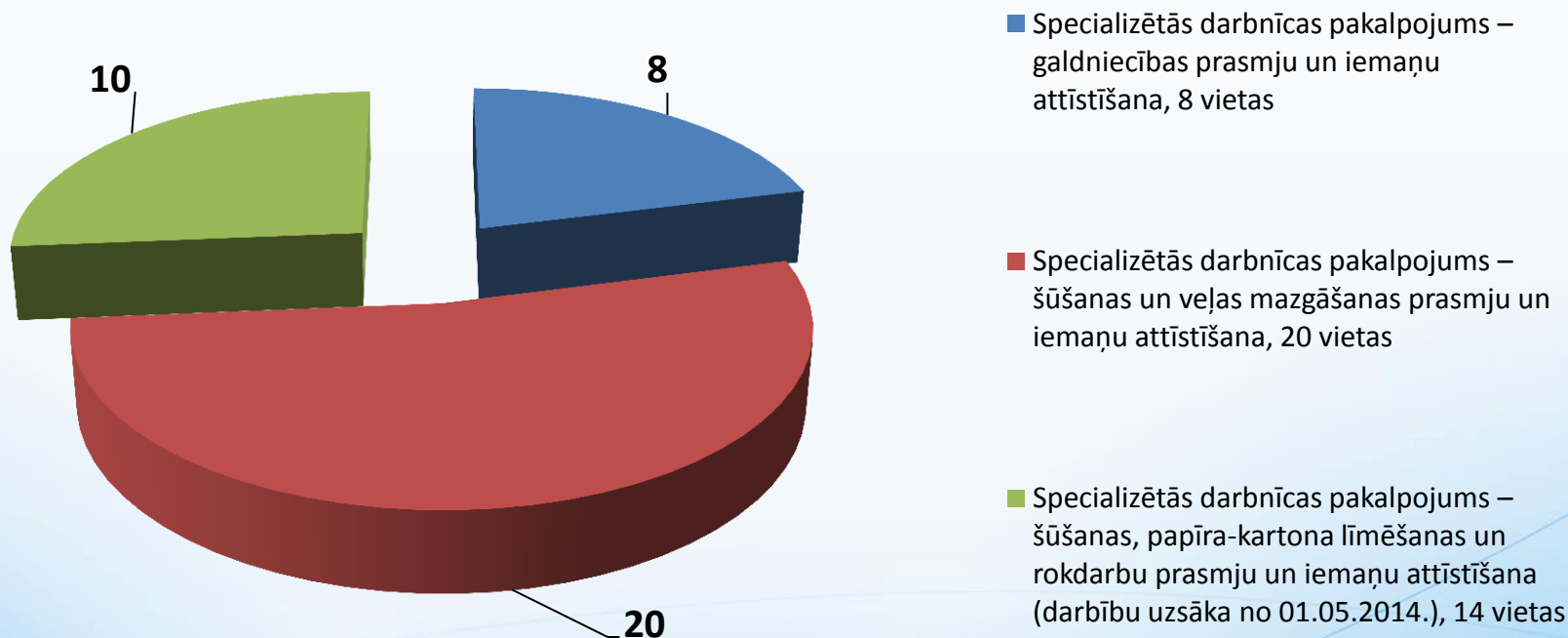
Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma attīstības tendences (2)

Sociālās rehabilitācijas rezultātā patstāvīgu dzīvi ārpus grupu mājas (dzīvokļa) 2013.gadā uzsākuši **10** grupu māju (dzīvokļu) klienti jeb **8%** no visiem klientiem, 2014.gadā uzsākuši **5** grupu māju (dzīvokļu) klienti jeb **4%**, savukārt, **2015.gada 9 mēnešos** uzsākuši **3** grupu māju (dzīvokļu) klienti jeb **3%**.

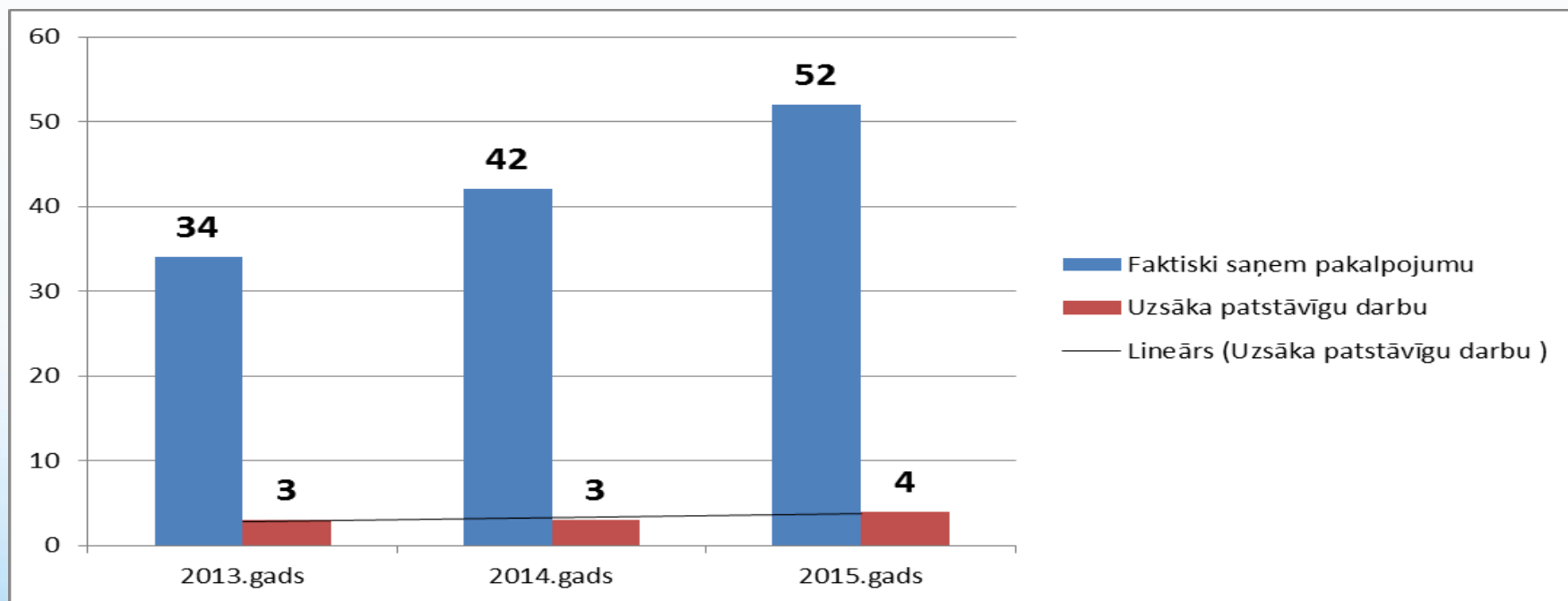
Specializētās darbnīcas pakalpojums personām ar garīgā rakstura traucējumiem

No Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta tiek finansētas **38 vietas**, t.i. **3 specializētās darbnīcas**, t.sk.:

* Rīgas pilsētas pašvaldībā no 01.05.2014. ir **3 veidu specializētās darbnīcas**, tiek finansētas **38 vietas**, kas ir **par 10 vietām jeb 36% vairāk nekā 2013.gadā**:
Specializētās darbnīcas pakalpojumu nodrošina **3 līgumorganizācijas**.

Specializētās darbnīcas pakalpojuma attīstības tendences

2013.gadā specializētās darbnīcas pakalpojumu faktiski saņēma **34 personas**, **2014.gadā** saņēma **42 personas**, no kurām katru gadu pa **3 personām** sociālās rehabilitācijas rezultātā uzsāka patstāvīgi strādāt, savukārt **2015.gada 9 mēnešos** saņēma **52 personas**, t.sk. uzsāka patstāvīgi strādāt **4 personas**.

Sociālie pakalpojumi pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (1)

* Ģimenes asistenta pakalpojums

- ❖ nodrošina personai atbalstu un apmācību sociālo prasmju apgūšanā, bērnu aprūpē un audzināšanā, mājsaimniecības vadīšanā saskaņā ar individuāli izstrādātu sociālās rehabilitācijas plānu;
- ❖ tiesības saņemt ģimenes asistenta pakalpojumu ir **personām ar garīga rakstura traucējumiem, kurām nepieciešams atbalsts un apmācība sociālo prasmju apgūšanā**, tai skaitā nodarbinātības jautājumu risināšanā - **līdz 24 stundām nedēļā**;
- ❖ pašvaldība piešķir, neizvērtējot personas ienākumus un materiālo stāvokli;
- ❖ 2014.gadā ģimenes asistenta pakalpojumu saņēma **30 personas (vidēji 19 stundas mēnesī viena persona)** par kopējo summu **EUR 38 868**

Sociālie pakalpojumi pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem (2)

* «Atelpas brīža» pakalpojums

- ❖ nodrošina personām ar vidējiem vai smagiem garīga rakstura traucējumiem īslaicīgu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju institūcijā, vienlaicīgi īslaicīgi atslogojot piederīgos no aprūpes un uzraudzības pienākumu veikšanas;
- ❖ pakalpojuma ietvaros tiek nodrošināti šādi pakalpojumi:
 - * - diennakts uzraudzība;
 - * - sociālā aprūpe;
 - * - ēdināšana (trīs reizes dienā);
 - * - fiziskās aktivitātes;
 - * - pašaprūpes un sociālo prasmju uzturēšana un attīstīšana;
 - * - saturīga brīvā laika pavadīšana;
 - * - speciālistu konsultācijas atbilstoši nepieciešamībai (sociālā darbinieka, fizioterapeita, logopēda, psihiatra, rehabilitologa, ģimenes ārsta u.c.).
- ❖ tiesības saņemt pašvaldības līdzfinansētu pakalpojumu - **līdz 30 dienām gadā**;
- ❖ personai (ģimenei) jāveic samaksa par pakalpojumu no ienākumiem, kas pārsniedz Latvijā noteiktās minimālās algas apmēru (**EUR 360**) uz vienu personu;
- ❖ 2014.gadā pakalpojumu saņēma **1 persona** par kopējo summu **EUR 555**

Dažas problēmas/ ieteikumi DI īstenošanai (1)

- * Konkrētāks un godīgāks psihiatru izvērtējums par potenciālā klienta veselības stāvokli un atbilstību konkrētam Grupu dzīvoklis pakalpojumam (ir klienti, kuri nav spējīgi un vēlami dzīvošanai brīvā, atvērta tipa Grupu dzīvoklis pakalpojumā, bet gan daļēji ierobežotā)
- * **Sadarbībā ar Veselības ministriju nepieciešams pārskatīt ambulatorās psihiatrijas sadarbības modeli ar pacientiem. Pašlaik trūkst ambulatoro psihiatru kontrole un atbildība par pacienta apmeklējumiem.**
- * Vajadzētu dalīt klientus ar garīgās attīstības traucējumiem no psihiskās veselības traucējumiem un uzvedības traucējumiem.
- * **Tiem klientiem, kuri atgriežas no VASC pakalpojuma dot iespēju (apliecinājumu) atgriezties VSAC pakalpojumā 2. gadu garumā**
- * Bailes pārvietoties pa pilsētu, neprasme kontaktēties ar speciālistiem no SD, VSAA, Pasta, Bankas, utml. Lielākā daļa no SAC iestādēm nākušie klienti ir liels drauds sev.¹⁴

Dažas problēmas/ ieteikumi DI īstenošanai (2)

- * Nodrošināt gan dzīves vietas pakalpojumus, gan dienas “nodarbinātības” PAKALPOJUMUS atbilstoši klienta spējām, tai skaitā pielāgojot NVA atbalsta programmas.
- * **Informēt potenciālos klientus un reāli sagatavot Grupu dzīvokļa pakalpojumam (pusceļa māja).**
- * Nodrošināt “vienas likmes izmaksas klientam”, kas paredz noteiktu summu mēnesī klientam atbilstoši tā attīstības līmenim neatkarīgi no saņemto pakalpojumu klāsta. Tas veicinātu pakalpojuma sniedzējus piedāvāt klientiem atbilstošākus pakalpojumus, virzīt tos uz nodarbinātību un apmācībām, kā arī rast efektīvākos risinājumus pakalpojumu nodrošināšanā.
- * **Atbilstošu speciālistu trūkums, kam ir pieredze un iemaņas darbā ar mērķa grupu. Veicināt speciālistu apmācības nodrošinot nevis tikai Sociālos darbiniekus pašvaldību sociālajiem dienestiem, bet arī reāliem pakalpojuma sniedzējiem.**
- * Reālie ienākumi, kas ir zem iztikas minimuma un rada lielu sociālo pabalstu nepieciešamību
- * U.c.

DI definīcija - bērni

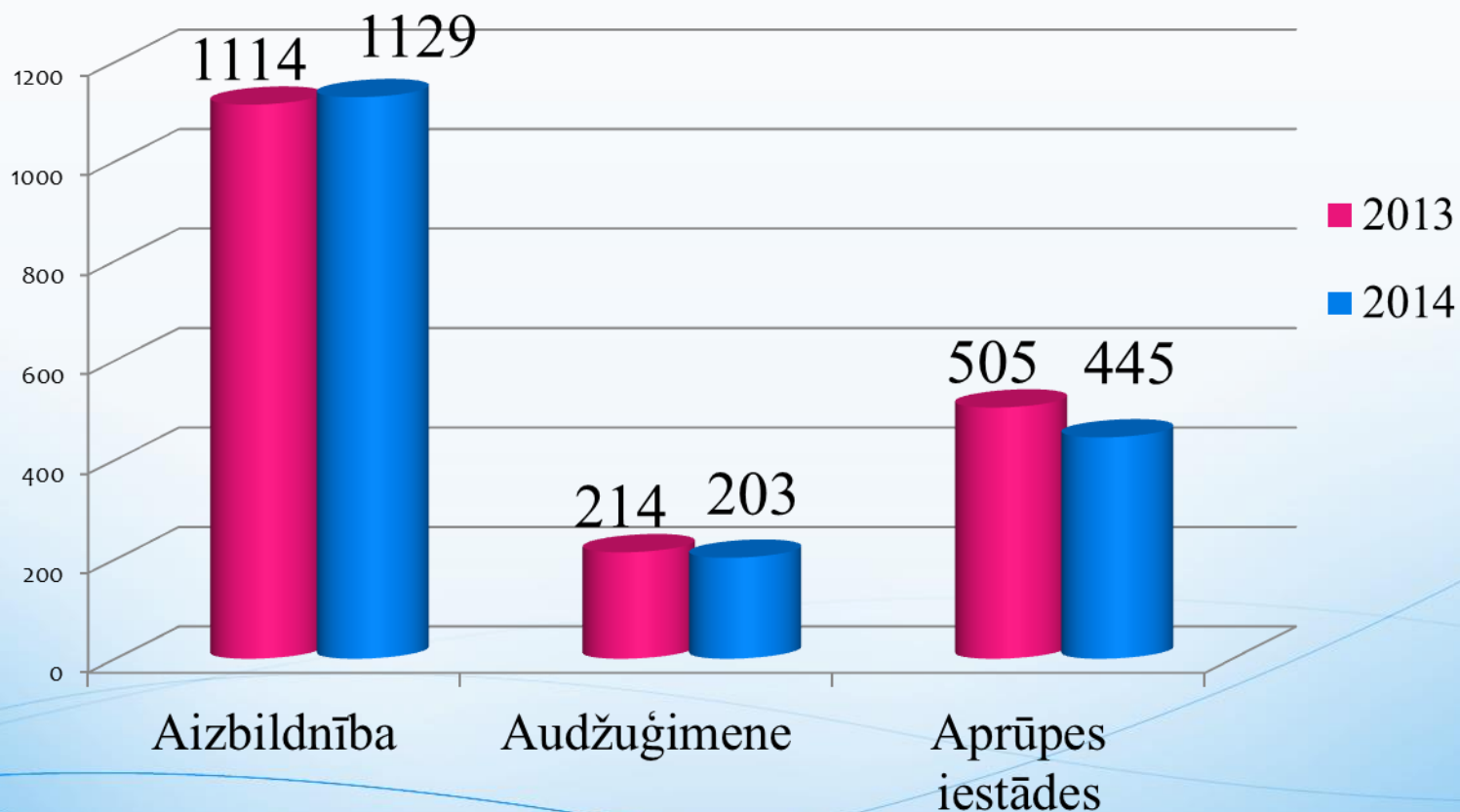
- * Deinstitutionalizācija ir bērnu aprūpes **pārveidošana**, kas ietver dažādu aktivitāšu kopumu: tā nav tikai bērnu pārvietošana no institūcijas, drīzāk tā ir sistēma, kurā politisko izmaiņu rezultātā samazinās iestādēs sniegto pakalpojumu skaits un pieaug pakalpojumi, kuri mērķtiecīgi saglabā bērnus ar viņu ģimenēm un kopienu.

De-institutionalising and transforming children's services: A guide to good practice. UK: University of Birmingham, 2007. 131 p.

DI alternatīvās aprūpes formas

- * Aprūpe audžuģimenē;
- * Aizbildniecība;
- * Mazo grupu dzīvokļi;
- * Ģimene vai neformālā radnieku aprūpe

Rīgas pašvaldības bērni ārpusģimenes aprūpē 2013. un 2014.gadā (pēc RBT datiem)

Audžuģimenes Rĩgas bērniem

	A/ģimenes Rĩgā	Ievietoto bērnu skaits Rĩgā	A/ģimenes ārpus Rĩgas	Ievietoti bērni ārpus Rĩgas	Ievietoto bērnu skaits kopā
2012.	56	79	64	112	191
2013.	58	96	67	118	214
2014.	63	93	58	110	203

RPBJC apvieno 7 struktūrvienības

Ziemeļi

72 bērni

Apīte

27 jaunieši

Imanta

65 bērni

Ezermala

12 jaunieši

Vita

36 bērni

Pārdaugava

24 jaunieši

Krīzes centrs

30 bērni un jaunieši

Rīgas bērnu un jauniešu centra darbības virzieni

- Aktīva darbība Krīzes centra etapā – bērnam ir jāatgriežas ģimenē! Ar ģimeni jāveic intensīvs darbs no Bāriņtiesas vienpersoniskā lēmuma līdz lēmumam par aprūpes tiesību pārtraukšanu
- Institūcijas vides un sociāli pedagoģiskā koncepta maiņa struktūrvienībās (ģimenes modeļa dzīvokļu izveide)

Ģimenes modeļa dzīvokļu izveide

- * Pirmais ģimenes modeļa dzīvoklis tika izveidots 2011.gada rudenī
- * BJC kopā ir 18 dzīvokļi
- * Šobrīd BJC ģimenes modelis darbojas 11 dzīvokļos
- * No 2016.g. aprīļa sāks darboties vēl 3 dzīvokļos
- * Pārējās ir vai nu mazo bērnu grupas vai ģimenes modeli ir plānots ieviest tuvākajā nākotnē

Vide

- Atsevišķi dzīvokļi – atsevišķa ieeja un dzīves telpa
- Vienā dzīvoklī dzīvo 6-12 bērni/jaunieši
- Vienā istabā dzīvo 1 vai 2 bērni/jaunieši
- Dzīvoklī ir guļamistabas, dzīvojamā istaba un virtuve, tualetes un dušas telpas
- Bērnu/ jauniešu istabās atrodas viņu personiskās mantas
- Dzīvoklis ir aprīkots ar visu nepieciešamo pastāvīgai saimniekošanai (sadzīves tehnika un tml.)
- Maltītes tiek gatavotas dzīvoklī

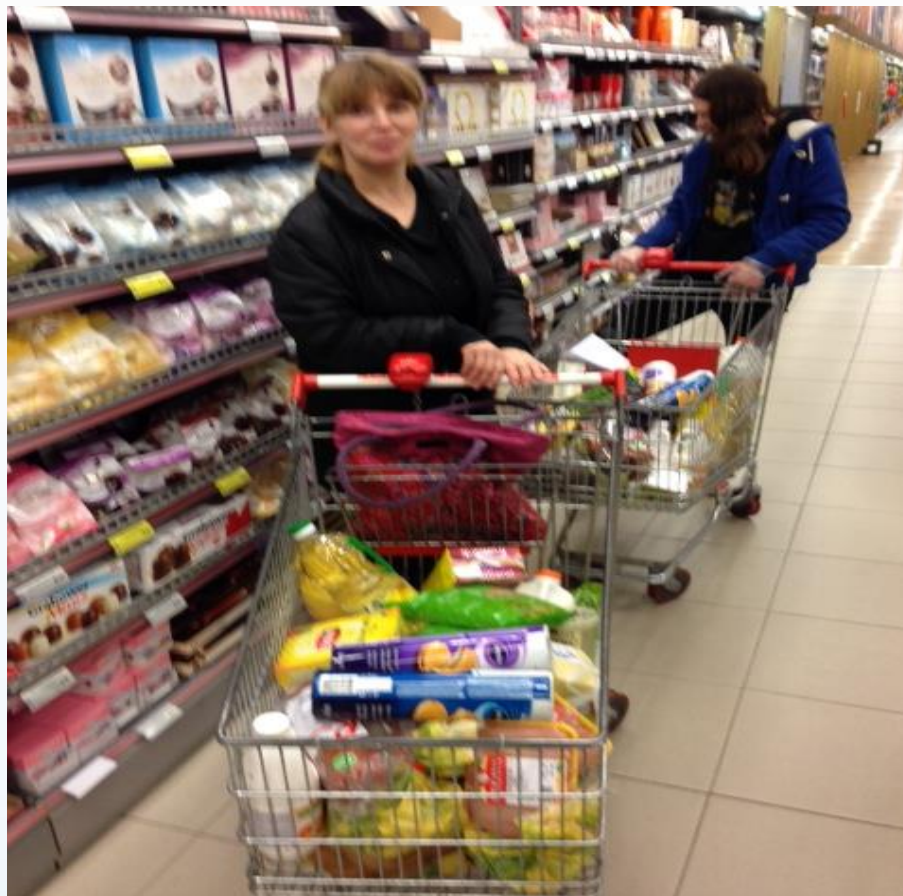
Sociāli pedagoģiskais koncepts

- **Vienas ģimenes bērni** netiek šķirti un dzīvoklī bērni ir no 2-18 gadiem
- Ikdienas **sociālās prasmes un iemaņas** (maltīšu gatavošana, veļas mazgāšana, prasmes rīkoties ar naudu utt.) **tiekl apgūtas dabiskā vidē-dzīvoklī**
- Dzīvokļos nedēļai kopīgi **tiekl sastādītas ēdienkartes, plānoti iepirkumi**, tad ar bērniem sociālais darbinieks, audzinātājs **dodas iepirkties un kopīgi gatavo maltītes.**
- **Pienākumi un līdzdalība** ir līdzīga kā ģimenē – atbilstoši vecumam un spējām
- Pārlicība ka jebkura darbība un **lēmumi ir saistīti ar galveno mērķi** (vai tāpat vecāki darītu ģimenē?)
- Bērni pēc iespējas izmanto pašvaldībā esošos pakalpojumus, nevis tie viņiem tiek organizēti speciāli.

Personāls

- Katram dzīvoklim (8 - 12 jaunieši) ir 1 sociālais darbinieks
- Vienā grupā strādā 4-5 audzinātājas un 1-2 aukles.
- Sociālais darbinieks ir jauniešu un pedagogu līderis, finanšu vadītājs, nodrošina sadarbību ar institūcijām (ir avansieris un dzīvokļa vadītājs)
- Audzinātājs nodrošina un vada ikdienas dzīvi

Naudas līdzekļu izlietošana un iepirkšanās prasmes

Mācību prasmes- Skola, iriteises, nūbiji, intereses

Futbola klubs

Riteņbraukšanas klubs

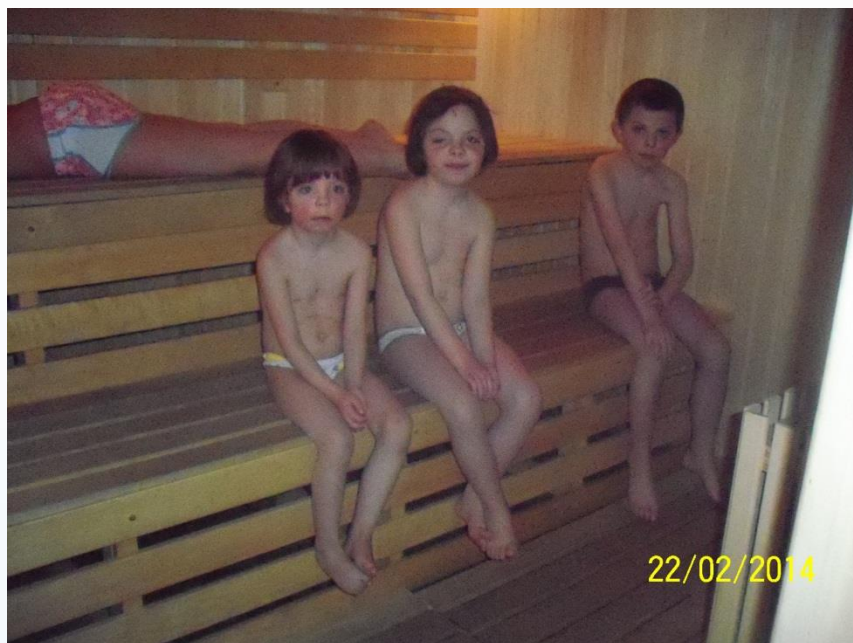

Dārza iekopšana

Telpu un vides kopšana,
uzturēšana,
iekārtošana

Veselība un personīgā higiēna

Uzvedība un empātija

Sociālās prasmes-komunikācija, attiecības, spēja
izmantot pakalpojumus

Kopīga svētku svinēšana, ciemiņu uzņemšana, tradīcijas

Ēst gatavošana
un galda
kultūra

Kopā būšana

Reāli risinājumi bērnu pakalpojumu deinstitucionalizācijai Rīgā

- * Institūcijas vides un darba organizācijas izmaiņas uz ģimenes modeļa dzīvokļiem
- * Krīzes intervences komandas pakalpojums – aktīva speciālistu komandas intervence ģimenes dzīvesvietā (**bērns netiek šķirts no ģimenes**) gadījumos, kad:
 - * bāriņtiesa (turpmāk – BT) ir pieņēmusi vienpersonisko lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu
 - * ir augsts risks bērnam nonākt ārpusģimenes aprūpē un saņemta informācija no BT

PAR DEPARTAMENTU

PAKĻAUTĪBAS IESTĀDES

SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA

SOCIĀLIE PAKALPOJUMI

KONTAKTI

PAR DEPARTAMENTU

Par mums

RD LD nolikums

Vadība

Darbinieki

Vakances

Bezmaksas informatīvais tālrunis

Pretkorupcijas pasākumu plāns 2015. – 2017.gadam

Publiskie iepirkumi

Rīgas pilsētas pašvaldības Ētikas kodekss

Budžets

Rekvizīti

Bukleti

Labklājības departamenta gadagrāmatas

Vēsture

Projekti

Sabiedrības integrācijas fonda projekti

Projekti sadarbībā ar Labklājības ministriju

„Būsim aktīvi! - Vecāka gadagājuma cilvēku sociālās izolētības mazināšana caur brīvprātīgo darbu Igaunijā, Latvijā un Somijā”

RD Labklājības departamenta kontakti

Aktualitātes

Noderīgas saites

Institūcijas, no kurām Rīgas pašvaldība pārņem dienaskuršu pakalpojumus

Sociālās aprūpes pakalpojumi dzīves vietā

Īslaicīgās sociālās aprūpes gultas Rīgā

Ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas (pansionāti)

Finansējuma pieprasījuma konkursi

Atbalstītie NVO projekti

Normatīvie akti

Rīgas domes noteikumi

Ministru kabineta noteikumi

Likumi

Biežāk uzdotie jautājumi

Preses relīzes

2015

Lietotu apģērbu/apavu pieņemšanas un nodošanas vietas Rīgā

Ģimenes asistenta pakalpojums

Sociālie pakalpojumi bērniem ar funkcionāliem traucējumiem

Rīgas pašvaldības atbalsts daudz bērnu ģimenēm

Atbalsts audžuģimenēm, aizbildņiem

RĪGAS DOMES
LABKLĀJĪBAS
DEPARTAMENTS

Paldies par uzmanību!